

Prof. dr hab. n. med. Robert Hese

Piekary Śl. 04. 05. 2016

Wydział Opieki Zdrowotnej

Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych

41-704 Ruda Śląska A. Królowej Jadwigi 18.

RECENZJA

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych **lek. dent. Ireny Zalewskiej pt.:**

„ Ocena wybranych indeksów nieetiologicznych i etiologicznych u osób dorosłych z objawami erozji zębów”

Promotorem rozprawy doktorskiej jest prof. dr n. med. Marta Tanasiewicz, Kierownik Zakładu Stomatologii Zachowawczej z Endodoncją i Katedry Stomatologii Zachowawczej z Endodoncją Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko Dentystycznym w Zabrze, Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach.

Rozprawa liczy 118 stron i zawiera 9 rozdziałów: wstęp, założenia i cel pracy, wyniki, dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, oraz streszczenie w j. polski i angielskim. Do pracy dołączony jest wykaz skrótów, tabel i rycin.

Wstęp (str. 8-25) został podzielony na cztery podrozdziały w których Autorka opisała problem starcia zębów, zagadnienie rejestracji ubytków niepróchnicowego pochodzenia, następnie zaburzenia odżywiania się, oraz zmiany patologiczne w jamie ustnej w przebiegu zaburzeń odżywiania się.

Założenia i cel pracy (str. 26)

- Ocena przydatności i ekonomiki stosowania indeksów etiologicznych w stosunku do indeksów nieetiologicznych erozji zębów
- Wyłonienie optymalnego indeksu od oceny starcia zębów u pacjentów z diagnozą erozji powiązanej i niepowiązanej z zaburzeniami odżywiania się.

Doktorantka wymieniła jeszcze 4 cele szczegółowe:

- Przeprowadzenie badania polegającego na ocenie starcia/erozji zębów wg kryteriów 8 wybranych indeksów
- Włączenie do kryteriów oceny narzędzia pomiarowego opinii badanego pacjenta oraz operatora przeprowadzającego badanie wg. opracowanych kwestionariuszy;
- Porównanie subiektywnych opinii dotyczących przebiegu badania z zastosowaniem danego indeksu w grupie pacjentów z zaburzeniami odżywiania się i pacjentów z objawami erozji niepowiązanej z tymi zaburzeniami;
- Ocenę skuteczności i ekonomiki pomocy diagnostycznych

Material badawczy (str. 27-28).Badaniem objęto 60 pacjentów, którzy wyrazili zgodę na badanie, ze stwierdzonymi objawami erozji zębów. Pacjentów podzielono na dwie grupy:

Grupę badaną -30 pacjentów obojga płci poddawanych terapii w związku z zaburzeniami odżywiania się w 3 śląskich ośrodkach psychiatrycznych stacjonarnych.

Grupę kontrolną- obejmującą 30 pacjentów obojga płci z objawami erozji niepowiązanej z zaburzeniami odżywiania się , leczących się w Specjalistycznym Centrum Stomatologii „Dental” w Katowicach.

Doktorantka ustaliła prawidłowo kryteria włączenia i wyłączenia .

Metody badawcze zostały opisane na stronach od 28 do 56. Autorka zastosowała liczne narzędzia przy pomocy których dokonała prawidłowego podziału na grupy badane, oceny stopnia erozji zębów u obu badanych grup. Każdy pacjent był badany trzykrotnie, w odstępach nieprzekraczających 14 dni.

W trzech tabelach przedstawiła szczegółowy schemat wykonanych ocen w czasie każdej kolejnej wizyty (str.30-31). Na str.32-41 opisała obszernie stosowane narzędzia do oceny stanu zębów m. inn.: Tooth Wear Index(TWI), indeks okluzyjnego starcia wg Johanssona, TWI w modyfikacji de Carvalho Sales-Peres, indeksu Lussie’go i inne metody stosowane w tego typu badaniach.

Autorka dołączyła przewodnik fotograficzny składający się z 28 kolorowych zdjęć, obrazujący kryteria oceny powierzchni zębów wg różnych indeksów.

Opracowała ponadto autorskie narzędzia : „Kwestionariusz Etiologiczny Erozji”, „Kryteria przyjęte dla subiektywnej ekonomiki stosowania indeksu przez osobę badaną”, „Kryteria przyjęte dla subiektywnej oceny stopnia trudności i ekonomiki stosowania indeksu przez badacza”.

Metody statystyczne (str.57). Uzyskane wyniki badań klinicznych i ankietowych zostały poddane analizie statystycznej. Jako poziom istotności statystycznej przyjęto p równe lub mniejsze niż 0,05.

Analiza statystyczna podzielona została na trzy części; na dotyczącą czasu przeprowadzenia badania, wyboru optymalnego wskaźnika, wg subiektywnej oceny pacjenta i operatora przeprowadzającego badania oraz dot. maksymalnego stopnia starcia w poszczególnych grupach zębowych ponadto analizy subiektywnych opinii i komentarzy pacjentów obydwu grup na temat ich preferencji dotyczących przebiegu badania z zastosowaniem poszczególnych wskaźników starcia/erozji zębów.

Doktorantka zastosowała prawidłowo liczne narzędzia analizy statystycznej dostosowane do badanych zbiorów.

Wyniki (str.50-75). Szczegółowe wyniki badań podzielono na grupy tematyczne i zilustrowano 8 barwnymi tabelami i 2 barwnymi rycinami. Ten obszerny rozdział Autorka słusznie zakończyła zwięzłym podsumowaniem wyników (str. 75-76) co bardzo ułatwiło lekturę rozprawy doktorskiej.

Dyskusja (str. 92-105). Ta część pracy podzielona została na podrozdziały związane z omówieniem poszczególnych wyników badań. Jako psychiatra byłem szczególnie zainteresowany podrozdziałami oceniającymi stopień erozji/starcia zębów u pacjentów z zaburzeniami odżywiania w porównaniu z grupą bez zaburzeń takich zaburzeń. Z badań doktorantki wynika, że stopień starcia/erozji zębów był większy w grupie kontrolnej w porównaniu z grupą badaną. Ten zaskakujący rezultat odbiegający od danych piśmiennictwa Autorka tłumaczy tym że jednym z powodów mógł być fakt, iż średnia wieku grupy kontrolnej była o przeszło 7 lat wyższa w porównaniu z grupą badaną. Wymieniła również ograniczenia badania m. in. brak zróżnicowania płci w grupie badanej, w której 100% stanowiły kobiety, podczas gdy w grupie kontrolnej kobiety stanowiły 67%.

Wnioski (str.106). Na podstawie swych studiów Autorka sformułowała 3 wnioski:

1. Grupa pacjentów z zaburzeniami odżywiania się oceniała poszczególne wskaźniki podobnie do grupy kontrolnej. W ocenie każdej z grup pacjentów, przydatność i ekonomika stosowania zbioru wybranych wskaźników etiologicznych nie odbiegała w sposób znaczący od przydatności i ekonomiki stosowania zbioru indeksów nie uwzględniających czynnika sprawczego. Porównywalna przydatność i ekonomika stosowania obydwu zbiorów wskaźników wystąpiła również także w ocenie operatora przeprowadzającego badanie w aspektach obejmujących: stopień rozbudowania skal, trudność przyswojenia kryteriów oceny i algorytmu stosowania poszczególnych wskaźników starcia/erozji zębów.
2. Optymalnymi wskaźnikami oceniającymi stopień starcia zębów z objawami erozji zarówno u pacjentów z zaburzeniami odżywiania się, jak i pacjentów bez tych zaburzeń okazały się wskaźniki: Lussi'ego, Tooth Wear Index w modyfikacji de Carvahlo Sales Peres, BEWE, wskaźnika wg Oilo i współpracowników.
3. Przeprowadzanie badania stomatologicznego u pacjentek cierpiących na zaburzenia odżywiania się wymaga wzmożonego stosowania zasad „jatrosedacji”, co można osiągnąć poprzez nacisk na przewidywalność badania, wspierającą postawę lekarza i stosowanie technik pomocniczych („guided imagery”, „warunkowanie operacyjne”).

OPINIA

Rozprawa doktorska wpisuje się w holistyczny nurt badań różnych specjalności: stomatologii, psychologii i psychiatrii. Jest to konieczne w przypadku studiów

związanych z zaburzeniami odżywiania się. Zaburzenia odżywiania się, zwłaszcza jej postać anorektyczna prowadzi do ciężkich dysfunkcji wielonarządowych. Jest to jedna z najgroźniejszych chorób obciążona wysoką śmiertelnością. Jeśli weźmie się pod uwagę jej duże rozpowszechnienie, to każda próba poszerzenia wiedzy w tej dziedzinie jest w pełni uzasadniona. Porównanie stopnia erozji/starcia zębów u pacjentek z zaburzeniami odżywiania się z grupą kontrolną osób bez tych zaburzeń służyła temu celowi.

Doktorantka podjęła ważny temat jakim jest badanie przydatności narzędzi do oceny erozji zębów. Rozwój narzędzi badań i ich rzetelności jest jednym z ważnych czynników warunkujących postęp wiedzy. Rodzaj zastosowanych narzędzi wpływa istotnie na wyniki eksploracji. Dlatego słuszne było skupienie uwagi Autorki na kwestionariuszach stosowanych do oceny erozji/starcia zębów.

Na podkreślenie zasługuje nowatorska próba włączenia do ewaluacji wskaźników starcia/erozji zębów subiektywnych opinii pacjentów obydwu grup oraz operatora przeprowadzającego badanie przy pomocy kwestionariuszy. Jest to próba poszerzenia wiedzy na temat doboru optymalnych narzędzi badawczych starcia/erozji zębów. Dotąd bowiem brak jednego obiektywnego „złotego standardu” w obrębie tych narzędzi.

W tym miejscu należy zauważyć skonstruowanie kwestionariuszy autorskich, takich jak.: „Kwestionariusz etiologiczny erozji”, „Kryteria przyjęte dla subiektywnej oceny ekonomiki stosowania indeksu przez osobę badaną” oraz „Kryteria przyjęte dla subiektywnej oceny stopnia trudności i ekonomiki stosowanie indeksu przez badacza”.

Dokonanie przez Autorkę przeglądu aktualnego piśmiennictwa, głównie anglojęzycznego, ale i polskiego, zawierającego 118 pozycji z ostatnich lat, świadczy o jej dobrym przygotowaniu do podjętych studiów. Jako psychiatra muszę podkreślić klarowny opis zaburzeń odżywiania się.

Doktorantka poprawnie sformułowała cele swej rozprawy a odpowiednia liczba badanych osób zapewniła dobrą podstawę do rzetelnej analizy statystycznej. Zastosowane metody statystyczne są adekwatne do prawidłowego opracowania wyników pracy.

Wyniki pracy przedstawione zostały w sposób przejrzysty w XIX barwnych tabelach oraz 9 rycinach. W dyskusji Doktorantka wykazała się dobrą znajomością piśmiennictwa. We wnikliwej analizie uzyskanych rezultatów zachowała należyłą ostrożność w formułowaniu sądów. Zwróciła również uwagę na ograniczenia pracy.

Wnioski płynące z badań wysunęła rozważnie. Mają one dużą wartość poznawczą i praktyczną. Na podstawie swych studiów zaproponowała zestaw optymalnych wskaźników erozji/starcia zębów przydatnych zarówno u chorych z zaburzeniami odżywiania się, jak i osób bez tych zaburzeń.

Do rozprawy dołączyła poradnik dla praktyka dotyczący badania stomatologicznego pacjentów z zaburzeniami odżywiania si, który opracowała na podstawie swego doświadczenia zawodowego

Trzeba podkreślić wielostronność podjętych przez Doktorantkę badań, co wiązało się z bardzo dużym nakładem pracy i czasu. Należy zauważyć jasność wyводу Autorki i staranną szatę edytorską rozprawy.

WNIOSEK

Oceniana rozprawa doktorska lek. dent. Ireny Zalewskiej pt.: „Ocena wybranych indeksów nieetiologicznych i etiologicznych u osób dorosłych z objawami erozji zębów” spełnia warunki określone w art. 13, & 1 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz. 595. z późniejszymi. zm.). W związku z powyższym mam zaszczyt przedłożyć

Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko- Dentystycznym w
Zabrzu, Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, wniosek o dopuszczenie
lek. dent. Ireny Zalewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med. Robert Hese

